

EN KRISKOMMISSION FÖR SCENKONSTEN

Teaterförbundet

Inledning

Under våren 2008 blev situationen alltmer akut på scenkonstens område. Den kulturpolitiska passivitet som Teaterförbundet varnat för sedan regeringsskiftet fick allt tydligare genomslag. Mot den bakgrunden beslöt Teaterförbundets styrelse i början av april att tillskriva statsminister Fredrik Reinfeldt om inrättandet av en kriskommission för scenkonsten. Att brevet riktades till statsministern var inte enbart en signal om att kulturen måste komma högre upp på den politiska dagordningen. Det speglar också att scenkonstens frågor behandlas i olika departement inom regeringskansliet vilket bidrar till att det saknas en överblick över de sammantagna konsekvenserna.

Det är framförallt på tre områden som problemen är akuta:

- Urholkningen av anslagen till de samhällsägda teatrarna och den fria scenkonsten.
- Pensionsfrågorna vid de samhällsägda teatrarna.
- Konsekvenserna av de nya deltidsreglerna i arbetslöshetsförsäkringen.

Brevet har fått stor spridning i media och har också tagits upp i flera

interpellationsdebatter i riksdagen. Genomslaget beror i grunden på att oron för framtiden delas av alla verksamma inom scenkonsten. Också arbetsgivareorganisationen Svensk Scenkonst har i olika sammanhang framfört i princip samma budskap.

Även om det i brevet krävs en kriskommission för scenkonsten så handlar det i grunden om en kulturpolitisk kris. Det är inte publiken som sviker utan kulturpolitikerna. Det visar inte minst färskta siffror från SOM-institutet vid Göteborgs Universitet. Fler vill få del av scenkonsten och den samlar redan fler besökare än fotboll och ishockey.

Brevet till statsministern

Till
Statsminister Fredrik Reinfeldt

För kännedom:

Finansminister Anders Borg

Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth

Arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin

Bitr finansminister Mats Odell

Inrätta en departementsövergripande »kriskommission« för scenkonsten

Teaterförbundets styrelse har fört en ingående diskussion om situationen för scenkonsten som bransch och för de professionellt yrkesverksamma inom denna. Vår bedömning är att läget är mycket allvarligt samtidigt som vi uppfattar att det politiska systemets aktörer inte riktigt är medvetna om hur utsatt scenkonsten är.

Ett problem är att scenkonsten behandlas i olika departement inom regeringen och att det därför saknas en överblick över de sammanlagda konsekvenserna. Därför vänder vi oss till Dig som statsminister med en begäran om att inrätta en departementsövergripande »kriskommission« för scenkonsten.

Läget är så akut att det inte finns möjligheter att avvakta den sittande kulturutredningen och andra utredningar som pågår inom området. Om inget görs kommer konsekvensen bli skador på scenkonstens infrastruktur som är svåra att reparera i efterhand och en omfattande utslagning av högtbildade och kvalificerade kulturutövare.

Det är framförallt på tre områden där problemen är akuta. Det första rör anslagen till scenkonstinstitutionerna och de fria teater- och dansgrupperna, frågor som faller inom Kulturdepartementets ansvarsområde. Det andra är scenkonstens pensioner som handläggs inom Finansdepartementet. Det tredje gäller arbetslöshetsförsäkringen som hanteras inom Arbetsmarknadsdepartementet.

Anslagen till scenkonsten

Den modell som staten, och många kommuner och landsting, tillämpar för att räkna upp anslagen till scenkonstinstitutionerna innebär att den ekonomiska grunden för verksamheterna successivt urholkas. För 2008 uppgår exempelvis ökningen av de statliga anslagen till 0,8 procent samtidigt som löner och andra kostnader ökar i storleksordningen tre-fyra procent.

Följden är allt mer anorektiska organisationer där det för att klara ytterligare besparingar ofta kräver stora ingrepp i organisation och verksamhet. För att nämna några exempel: Sveriges publikt mest framgångsrika teater, Stockholms Stadsteater, har tagit upp överläggningar med Teaterförbundets lokalavdelning om nya besparingar och kommande personalminskningar. Teater Västmanland har av besparings-skäl ingen inplanerad repertoar för hösten. Östgöteatern har varslat om omfattande nerdragningar. Revisorerna för Malmö Opera och Musikteater och Skånes Dansteater har varnat för stora ekonomiska problem. Sammantaget framträder en bild där hela infrastrukturen på scenkonstens område med läns- och stadsteatrar är hotade.

Än mer bekymmersam är situationen för det fria teater- och dansgrupperna. Anslagen till dessa ligger på en mycket låg nivå och saknar helt mekanismer för att täcka kostnadsökningar. Statens kulturråd överlämnade förra året en rapport till Kulturdepartementet som klar-

gjorde gruppernas ekonomiska förhållanden och även pekade på problemen med att skolor och andra arrangörer saknar såväl pengar som administrativa strukturer för att köpa föreställningar. Rapporten har inte lett till någon åtgärd utan istället har anslagen för 2008 sänkts i förhållande till föregående år.

Scenkonstens pensioner

Teaterförbundet har, tillsammans med vår arbetsgivarpart Svensk Scenkonst och våra kollegor i Sveriges Yrkesmusikerförbund, under de senaste tio åren återkommande varit i kontakt med regeringskansliet för att lösa problemen med pensionerna på scenkonstinstitutionerna. Också riksdagens kulturutskott har vid flera tillfällen ställt krav på regeringen att lösa frågorna. Gensvaret har i huvudsak varit nedslående. De ursprungliga problemen kvarstår och nya har tillkommit.

Regeringen har beslutat tillsätta en utredning om pensionsfrågorna vilket vi givetvis välkomnar. Denna utredning kommer dock att arbeta i ett längre tidsperspektiv. I likhet med Svensk Scenkonst vill vi därför kraftigt understryka att regeringen genom tillsättandet av utredningen inte kan slå sig till ro. Det finns akuta problem som måste lösas i närtid.

Institutionerna har genom de förändringar som vidtagits drabbats av skenande och oförutsägbara pensionskostnader. Samtidigt har pensionsreglernas tillämpning fått till konsekvens att många visstidsanställda dansare, sångare och skådespelare i det närmaste drabbas av ett yrkesförbud. Institutionerna kan behöva erlägga pensionspremier i storleksordningen 40-50 procent av lönen för frilansande skådespelare och upp till 100 procent för frilansande dansare utan att de individer som berörs får någon glädje av dessa premier.

Arbetslöshetsförsäkringen

Scenkonstens arbetsmarknad uppvisar många särdrag. Kännetecknande är bland annat att det finns ett fåtal tillsvidareanställningar och att flertalet professionellt yrkesverksamma arbetar genom visstids/

frilansanställningar. Såväl arbetsgivare som kulturutövare är beroende av att denna frilansarbetsmarknad fungerar.

Redan tidigare beslutade och genomförda förändringar i arbetslöshetsförsäkringen har medfört starkt negativa effekter. Ändrade beräkningsgrunder har i många fall medfört halverade ersättningar från försäkringen samtidigt som A-kasseavgiften skjutit i höjden. Nu genomförs ytterligare förändringar som inte tar hänsyn till kultursektorns förutsättningar.

De olika former av visstids/frilansanställningar som präglar scenkonstens arbetsmarknad är i allt väsentligt på heltid varför olika regleringar som rör deltidsanställningar hittills inte varit tillämpliga. De regler som gäller från den 7 april medför emellertid att ett helt nytt synsätt introduceras. Det innebär att de professionellt yrkesverksamma inom kulturområdet som arbetar i olika former av visstidsanställningar kommer att betraktas som deltidsarbetande om inte anställningen pågår i hela veckor.

Effekten blir, i de fall anställningen inte omfattar en hel vecka eller om den inleds eller avslutas mitt i en vecka, att anställningen kommer att ingå i det nya regelsystemet för deltidsarbetande som bland annat begränsar antalet ersättningsdagar i försäkringen i kombination med arbete till 75 dagar istället för 300. Ett regelsystem som bygger på att man ständigt arbetar hela veckor är inte anpassat till kulturarbetsmarknadens funktionssätt. Följden blir att när man uppnått 75 ersättningsdagar som »deltidsanställd« så måste man tacka nej till arbeten som behandlas som deltidsarbete i försäkringen och istället gå helt arbetslös för att klara sig ekonomiskt.

Särskilt bisarra blir effekterna för alla de kulturutövare som får ett gage som ersättning för sitt konstnärliga arbete. För dessa grupper tillämpas i arbetslöshetsförsäkringen en konstnärlig omräkningstabell som tar hänsyn till förberedelse- och repetitionstider genom att gaget omräknas till arbetad tid. De nya reglerna innebär att den som får ett gage på 4 000 kronor behandlas som deltidsarbetande under den vecka arbetet utförts, den som får ett gage på 5 000 kronor behandlas som heltidsarbetande under den aktuella veckan medan den som får

ett gage på 6 000 kronor behandlas som heltidsarbetande en vecka och deltidsarbetande veckan därpå.

Inte mindre bekymrade blir vi när IAF, Inspektioner för arbetslöshetsförsäkringen, meddelat att detta är en förutsedd effekt av de beslutade förändringarna och att Arbetsmarknadsdepartementet är medveten om de konsekvenser som utformningen av den nya begränsningsregeln kommer att medföra.

Konsekvensen av det nya regelsystemet blir att allt fler högt utbildade och professionella yrkesutövare på kulturområdet inte längre kan fortsätta att arbeta i sitt yrke. Sådana framtvingade yrkesbyten kommer att slå hårt inte endast mot enskilda individer utan även mot bredden och mångfalden i kulturlivet.

Sammanfattning

Teaterförbundet har uppfattat att regeringen har en i grunden positiv syn på kulturområdet och att den betonar både kulturens egenvärde och dess roll som en viktig framtidsbransch. Denna positiva grundsyn måste emellertid också få ett genomslag i regeringens praktiska politik. Regeringens arbetslinje måste gälla även inom scenkonstens område.

En passiv hållning inför de akuta problem som man nu står inför, att man följer frågorna och inväntar kommande utredningar, kommer oundvikligen att medföra svåröverskådliga skadeverkningar. Skador som kommer att drabba scenkonstens infrastruktur, arbetsgivarnas tillgång till kvalificerad arbetskraft och de yrkesverksammas levnadsvillkor och därigenom också medborgarnas tillgång till en bred och vital kultursektor.

Mot denna bakgrund vänder vi oss därför till Dig, som har det övergripande ansvaret för regeringskansliets arbete, med en hemställan om att regeringen ska inrätta en departementsövergripande »kris-kommission« för scenkonsten som tar ett samlat grepp på de problem som vi pekat på i denna skrivelse. Såväl arbetsgivarna som de professionellt yrkesverksamma måste ges realistiska möjligheter att verka och arbeta inom branschen utifrån dess särskilda förutsättningar.

Det öppna brevet till statsministern skickades till Fredrik Reinfeldt efter beslut i Teaterförbundets styrelse och var undertecknat:

Stockholm den 8 april 2008

TEATERFÖRBUNDET

Fackförbundet för scen & media

Anna Carlson

ordförande